

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY
ze dne 26. srpna 2021
**ke stanovení sazby proticyklické kapitálové
rezervy pro Českou republiku č. III/2021**

Česká národní banka jako příslušný správní orgán vydává podle § 12o odst. 5 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění zákona č. 375/2015 Sb. (dále jen „zákon o bankách“) a § 8al odst. 5 zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 375/2015 Sb. (dále jen „zákon o spořitelních a úvěrních družstvech“), toto opatření obecné povahy:

I. Sazba proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku se podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech stanovuje ve výši 1,50 % z celkového objemu rizikové expozice podle čl. 92 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013.

II. Banky a spořitelní a úvěrní družstva jsou povinny používat sazbu podle bodu I. pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy od 1. října 2022.

Odůvodnění

1. Podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech stanoví Česká národní banka (dále jen „ČNB“) sazbu proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku, přičemž přihlíží k orientačnímu ukazateli proticyklické kapitálové rezervy vypočtenému podle § 12o odst. 1 a 2 zákona o bankách a § 8al odst. 1 a 2 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, k doporučením vydaným Evropskou radou pro systémová rizika (dále jen „ESRB“) a ukazatelům, které mohou značit růst systémového rizika.

2. Podle § 12o odst. 1 zákona o bankách a § 8al odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je základem pro výpočet orientačního ukazatele odchylka poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu od dlouhodobého trendu. Hodnota poměru poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu v prvním čtvrtletí 2021 činila 90,2 % a příslušná odchylka od dlouhodobého trendu dosáhla -2,0 procentního bodu.¹ Této hodnotě

¹ Podle doporučení ESRB/2014/1 (Recommendation of the European Systemic Risk Board of 18 June 2014 on guidance for setting countercyclical buffer rates) je za objem úvěrů považována hodnota veškerých úvěrů poskytnutých soukromému sektoru (sektor nefinančních podniků, sektor domácností a neziskových institucí sloužících domácnostem), která je zvýšena o objem dluhopisů emitovaných domácím nefinančním soukromým sektorem. Pro výpočet dlouhodobého trendu poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu

podle § 12o odst. 1 zákona o bankách a § 8al odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech odpovídá referenční sazba proticyklické kapitálové rezervy ve výši 0 %. Dodatečná odchylka², která vychází z doporučení ESRB (část B, odst. 2) a lépe zohledňuje specifika českého hospodářství, dosáhla v prvním čtvrtletí 2021 výše 5,7 p. b. a implikuje hodnotu referenční sazby 1,25 %.

3. ČNB v reakci na doporučení ESRB prostřednictvím svých publikací (zejména Zprávy o finanční stabilitě) opakovaně zdůrazňovala, že velikost odchylek uvedených v bodě 2 nepovažuje za spolehlivé vodítko pro určení pozice domácí ekonomiky v rámci finančního cyklu a stanovení výše sazby. ČNB upřednostňuje přístup, který vychází z komplexního posouzení vývoje indikátorů značících růst systémového rizika podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.³

4. Hodnota indikátoru finančního cyklu v prvním čtvrtletí 2021 meziročně vzrostla především v důsledku silícího dluhového financování nákupu rezidenčních nemovitostí. Sektorová povaha nově vznikajících rizik se odvíjí od silné dynamiky úvěrů domácnostem na bydlení, která v první polovině roku 2021 výrazně zrychlila, a s ní spojeného rychlého růstu cen rezidenčních nemovitostí. Ty byly dle odhadu ČNB v prvním čtvrtletí 2021 nadhodnocené až o 25 %. Odraz ode dna zaznamenalo rovněž tempo růstu domácnostem na spotřebu. Naopak v sektoru nefinančních podniků se v prvním pololetí 2021 drželo tempo růstu úvěrů v záporných hodnotách v důsledku nízkého čerpání cizoměnových úvěrů.⁴ Vlivem nízkých úrokových sazeb z úvěrů na bydlení (které jsou v případě očištění o inflaci záporné), investičně motivovaných nákupů nemovitostí u části domácností a nedostatečné nabídky nových bytů se přijímání nových rizik do bilancí bank zvýšilo. Lze očekávat, že přijímání rizik zůstane zvýšené i v příštích čtvrtletích. V kombinaci s nízkou materializací v minulosti přijatých rizik doprovázenou poklesem tvorby opravných položek začátkem roku 2021 tak zůstává zvýšený rovněž souhrnný objem rizik v bilancích bank. Zdrojem systémového rizika zůstávají také cyklicky snížené rizikové váhy u úvěrových portfolií bank s přístupem IRB.⁵ Návrat rizikových vah na úroveň pozorované na počátku poslední silně rostoucí fáze finančního cyklu⁶ by vedl ke snížení kapitálového poměru v důsledku nárůstu rizikově vážených expozic (jmenovatele kapitálového poměru). Jakkoli není nyní příliš pravděpodobné, že by se rizikové váhy v blízké budoucnosti vrátily až na tuto úroveň, a uvedený odhad nárůstu rizikových vah tak představuje horní mez pro jejich potenciální růst, je nadále obezřetné alokovat část rezervy na případný obrát ve vývoji úvěrových charakteristik doprovázeném nárůstem rizikových vah. Odhadovaná velikost neočekávaných úvěrových ztrát společně s horní mezí odhadu cyklického nárůstu rizikových vah implikuje dodatečný kapitálový požadavek ve výši přibližně 51,8 mld. Kč, který by byl plně pokryt sazbou rezervy ve výši 2,00 %. Tento odhad potvrzuje nutnost nadále vytvářet proticyklickou kapitálovou rezervu.

je použita časová řada za období od prvního čtvrtletí 1995 do prvního čtvrtletí 2021 a Hodrickův-Prescottův filtr s parametrem vyhlazení (λ) 400 000.

² Dodatečná odchylka, nazývaná expanzivní úvěrová mezera, je vypočtena jako rozdíl mezi aktuální hodnotou poměru bankovních úvěrů a hrubé přidané hodnoty soukromého nefinančního sektoru a dosaženým minimem uvedeného poměru v posledních 8 čtvrtletích.

³ Metodický rámec ČNB ke stanovování sazby proticyklické kapitálové rezervy je představen v dokumentu *Přístup ČNB ke stanovování proticyklické kapitálové rezervy*.

⁴ Meziroční tempo růstu bankovních úvěrů domácnostem na bydlení a na spotřebu v červnu 2021 dosáhlo 9,5 %, respektive 2,7 %. Objem bankovních úvěrů nefinančním podnikům v červnu 2021 meziročně poklesl o 1,9 %.

⁵ Do vývoje rizikových vah se nepromítají pouze cyklické faktory. Jejich vývoj proto nemusí vždy odrážet pouze aktuální ekonomický vývoj. To platí zejména v případě úprav modelů bank pro odvozování rizikových vah nebo při regulatorních změnách. O regulatorní změnu necyklické povahy byly očištěny rizikové váhy expozic nefinančních podniků. Tato změna ve druhém čtvrtletí rozšířila rozsah podnikových expozic, na které lze aplikovat podpůrný faktor pro malé a střední podniky snižující hodnotu rizikové váhy.

⁶ Česká ekonomika dle odhadu ČNB vstoupila do poslední silně rostoucí fáze finančního cyklu v druhé polovině roku 2015.

5. Na základě výše uvedeného hodnocení bankovní rada ČNB stanovila sazbu proticyklické kapitálové rezervy na 1,50 %, což je úroveň nezbytná pro zajištění dostatečné odolnosti finančního systému vůči uvedeným rizikům.⁷ V případě pokračování rychlé úvěrové dynamiky v sektoru domácností, obnovování pozitivní dynamiky úvěrů nefinančním podnikům a zrychlování přijímání rizik do bilance bankovního sektoru je bankovní rada připravena přistoupit k dalšímu zvyšování této sazby. Naopak v případě opětovného zhoršení ekonomické situace například kvůli další vlně pandemie bude bankovní rada připravena proticyklickou kapitálovou rezervu bezprostředně a plně uvolnit, aby podpořila schopnost bank plynule úvěrovat nefinanční podniky a domácnosti. Rozhodujícím signálem pro tento krok bude značné zhoršení ekonomické situace, materializace dříve přijatých cyklických rizik prostřednictvím úvěrových ztrát a nárůstu rizikových vah u úvěrových portfolií s přístupem IRB.

6. Podle § 12x odst. 1 zákona o bankách a § 8au odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je toto opatření obecné povahy oznámeno pouze způsobem umožňující dálkový přístup a nabývá účinnosti dnem zveřejnění.

Účinnost

Toto opatření nabývá účinnosti 27. srpna 2021.

Ing. Tomáš Nidetzký
viceguvernér
(podepsáno elektronicky)

prof. Dr. Ing. Jan Frait
ředitel sekce finanční stability
(podepsáno elektronicky)

otisk úředního razítka

Toto opatření obecné povahy bylo zveřejněno 27. srpna 2021.

⁷ Sazbu proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku ve výši 1,50 % z celkového objemu rizikové expozice jsou dotčené instituce povinny používat pro účely kombinované kapitálové rezervy od 1. října 2022. Od 1. července 2022 do 30. září 2022 jsou dotčené instituce povinny používat pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy sazbu 1,00 %. Do 30. června 2022 jsou pak povinny používat pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy sazbu 0,50 %.